

Samordnad tillsyn 2018

För ett rättvist och tryggt Malmö

Antagen av miljönämnden 2018-12-11

Diarienummer MN-2018-09627

Rapport nr 08/2018

ISSN 1400-4690

Rapporter (ISSN 1400-4690) utgivna från och med 2012:

01/2012	Sammanställning rörande utsläpp av fossil koldioxid, energianvändning m.m. från Malmö stads verksamheter	01/2015	Rapport om kontroll av specialkosthantering på skolor och förskolor i Malmö 2014
02/2012	Kemikalier i möbler – tillsyn hos möbelhandel	02/2015	Rapport om detaljhandelns kunskaper om kemikalier i <u>varor- fokus vardagsrummet</u>
03/2012	Kunskapen om <u>Reach</u> hos nedströmsanvändare av kemikalier	03/2015	Luftkvalitetsmätning Södervärn <u>2013-2014</u>
04/2012	Luftkvaliteten i Malmö 2011	04/2015	Luften i Malmö 2014
05/2012	Kartläggning av omgivningsbuller - Malmö stad	05/2015	Kontroll i Malmö av de svenska salmonellagarantierna vid införsel av kött från nöt, gris och fjäderfä från andra EU-länder 2015
06/2012	Livsmedelskontroll under malmöfestivalen 2012	06/2015	Livsmedelskontroll på hamburgerkedjor i Malmö 2015
07/2012	Kemikalier i leksaker - tillsyn av detaljhandeln	07/2015	Höga ljudnivåer <u>2014-2015</u>
08/2012	Uppföljning av luftföroreningsmätning vid Värnhemstorget 2010/2012	08/2015	Märkning av biocidbehandlade <u>varor- tillsyn</u> över detaljhandeln 2015
09/2012	Livsmedelskontroll på bagerier och konditorier i Malmö 2012	09/2015	Luftkvalitetsmätning Amiralsgatan <u>2014-2015</u>
01/2013	Livsmedelskontroll på julbord i Malmö 2012	01/2016	Kontroll av mottagningskökens möjligheter till tillagning på förskolor i Malmö 2015
02/2013	Metaller i smycken, Tillsynsprojekt i samarbete mellan Göteborg, Malmö och Stockholm	02/2016	Luften i Malmö 2015
03/2013	Livsmedelskontroll av storhushåll i Malmö 2012	03/2016	Luftkvalitetsmätning Trelleborgsvägen vid <u>Mobilia 2015-2016</u>
04/2013	Luftkvaliteten i Malmö 2012	04/2016	Specialkosthantering i skolor och förskolor i Malmö 2016
05/2013	Luftföroreningsmätning vid Rådmansgatan 2012	05/2016	Luftkvalitetsmätning 2016 Tygelsjö
06/2013	Livsmedelskontroll av kosttillskott 2012	01/2017	Luften i Malmö 2016
07/2013	Kvävedioxidhalter utomhus vid förskolor och skolor i Malmö	02/2017	Hygieniska behandlingslokaler och solarier <u>2016-2017</u>
08/2013	Tillsyn av bilverkstäder i Malmö 2012	03/2017	Luftkvalitetsmätning vid Nobelvägen och Hornsgatan <u>2016-2017</u>
09/2013	Livsmedelskontrollen under <u>Malmöfestivalen 2013</u>	04/2017	Elektroniska lågprisprodukter 2017
10/2013	Kemikalier i ytterkläder - Tillsynsprojekt i samarbete mellan Göteborg, Malmö och Stockholm	05/2017	Kväveoxider vid förskolor och skolor i Malmö <u>2015-2016</u>
11/2013	Livsmedelskontroll av skolor, förskolor samt vård- och omsorgsverksamheter i Malmö 2013	06/2017	Rapport - Kartläggning av omgivningsbuller 2017
12/2013	Livsmedelskontroll av storhushåll i Malmö 2013	07/2017	Kontroll och provtagning vid kebabhantering
13/2013	Luftkvalitetsmätningar vid <u>Klagshamnsvägen i Bunkeflo 2013</u>	08/2017	Rapport om luftkvalitetsmätningar vid Inre Ringvägen i Rosengård 2017
14/2013	Livsmedelskontroll av redlighet/märkning och spårbarhet i Malmö våren 2013	09/2017	Fokuserat tillsynsarbete 2017 projektet Tryggare Malmö
01/2014	Varor i Lågprissegmentet; Tillsyn över detaljhandeln	01/2018	Mikroplast i Malmö - förslag till åtgärder för minskade utsläpp till miljön
02/2014	PVC-produkter; Tillsyn över detaljhandeln	02/2018	Hållbarhet för egentillverkade produkter på restauranger och caféer
03/2014	Luften i Malmö 2013	03/2018	Områdestillsyn 2017 – pilotprojekt på Möllervången
04/2014	Tillsyn på tandvårdskliniker i Malmö 2013	04/2018	Luften i Malmö 2017
05/2014	Hantering och märkning av egenproducerade maträtter i livsmedelsbutiker i Malmö 2014	05/2018	Luftkvalitetsmätning vid Stora Varvsgatan i Västra Hamnen <u>2017-2018</u>
06/2014	Kemikalier i arbets- och profilkärl - tillsyn över detaljhandeln	06/2018	Undersökning av mikroplaster i dagvattennätet år 2017 och 2018
07/2014	Mätning av tungmetaller och polycykliska aromatiska kolväten i utomhusluft 2013	07/2018	Fokuserat tillsynsarbete i Malmö – delrapport våren 2018
08/2014	<u>Livsmedelskontroll i mottagningskök i förskolor, äldreboenden mm i Malmö 2014</u>	08/2018	Samordnad tillsyn 2018 – för ett rättvist och tryggt Malmö
09/2014	Kemikalier i skor och leksaker - tillsyn över detaljhandeln		
10/2014	Kväveoxidhalter utomhus på 27 platser i Malmö		
11/2014	Redlighetskontroll av restauranger i Malmö 2014		

Rapporterna kan beställas från:

Miljöförvaltningen, 205 80 Malmö

Telefon nr 040-34 10 00 (växeln)

De kan också laddas ner från: www.malmo.se, använd sökfunktionen

Innehåll

Förord	4
1. Inledning	5
2. Bakgrund och syfte	6
2.1. Allmänt.....	6
2.2. Metod	6
3. Fokusområden	7
3.1. Massagesalonger.....	7
3.2. Rökning.....	8
3.3. Torghandel	10
3.4. Olovliga boenden	12
3.5. Norra Grängesbergsgatan	13
3.6. Oregistrerade livsmedelsanläggningar.....	15
3.7. Livsmedelsfusk.....	16
3.8. Illegala nattklubbar	17
3.9. Läkemedel och tobak.....	18
4. Resultat	20
4.1. Slutsats.....	20
4.2. Sammanfattning av resultat.....	21
4.3. Referenser.....	22

Författare: Miljöförvaltningen

Avdelning: Avdelningen för miljö- och hälsoskydd

Datum: 2018-11-19

Diarienummer: MN-2018-09627

Förvaltning: Miljöförvaltningen, Malmö stad

Foto: Framsida: Werner Nystrand. Övriga: miljöförvaltningen och stadsbyggnadskontoret

Förord

Kommunala och statliga myndigheters kontroll utgör ett starkt och tydligt verktyg i det brottsförebyggande arbetet. Det finns ett fortsatt behov av att intensifiera tillsynen på illegala verksamheter i Malmö eftersom dessa motverkar stadens sociala, ekologiska och ekonomiska utveckling och snedvrider konkurrensen i förhållande till verksamheter som sköter sig. Detta har blivit extra tydligt efter kommunens satsning på fokuserad tillsyn sedan hösten 2017, även kallat Tryggare Malmö.

I Malmökommissionens rapport beskrivs det dolda Malmö och vikten av att mota bort verksamheter som är oregistrerade och illegala för att uppnå social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. Genom ett organiserat kunskapsutbyte mellan olika tillsynsfunktioner, kommunala och statliga, samt med ett gemensamt fokus på tillsyn riktad mot bland annat svartklubbar, oseriösa fastighetsägare, oregistrerade livsmedelsföretag, livsmedelsfusk och alkohol- och tobaksförsäljning, har tydliga och samlade insatser genomförts sedan hösten 2017. Det har gjort att kontrollen av oseriösa aktörer har ökat. I och med att medel för tillsynen avsatts även för 2018 så har insatserna kunnat fortsätta. Miljöförvaltningen har sedan insatserna påbörjades 2017 samordningsansvaret för den myndighetsgemensamma tillsynen inom satsningen.

1. Inledning

Det finns en hel del verksamheter i Malmö som inom de flesta områdena inte följer gällande lagstiftning. Dessa verksamheter är en del av den svarta ekonomin och bidrar till upplevelsen av otrygghet. Fusk leder till mer fusk. Verksamheter som inte betalar avtalsenliga löner, inte betalar skatt eller inte följer annan lagstiftning har lägre kostnader än sådana som gör det. Lägre kostnader än konkurrenterna är en fördel. Det är upp till tillsynsmyndigheter att göra kontroller och upptäcka fuskande verksamheter. Om myndigheterna inte utför sitt uppdrag, eller inte har tillräckliga resurser kommer, oseriösa aktörer att utnyttja detta. När oseriösa aktörer inte kontrolleras riskerar deras affärsidé att sprida sig. En kontinuerlig och noggrann myndighetskontroll leder till lika förutsättningar för alla verksamheter. Det gör att de kan konkurrera på lika villkor utan att sådana som fuskar får fördelar som laglydiga verksamheter inte har.

Miljöförvaltning, stadsbyggnadskontor, räddningstjänst och tobaks- och alkoholtillståndsgivare är normalt inte brottsbekämpande myndigheter. Men i Malmö har dessa myndigheter under senaste ett och ett halvt åren arbetat nära Polisen, Skatteverket, Arbetsmiljöverket och andra myndigheter för att motverka verksamheter som leder till ökad upplevd otrygghet och som kan vara en del i brottslighet. Brottslighet uppkommer ofta om det finns motiverade gärningspersoner, lämpliga objekt och en bristande kontroll (Regeringens skrivelse 2016/17:126). Tas en eller flera av förutsättningarna för brottslighet bort ökar sannolikheten att kriminaliteten minskar. Trygghetssatsningen på fokuserad tillsyn från hösten 2017 och framåt har möjliggjort att miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, tillståndsenheten och räddningstjänsten kan öka kontrollen av oseriösa företag och illegala företeelser och därmed vara en del av samhällets brottsförebyggande verksamheter. Tillsammans har myndigheterna effektivt hanterat verksamheter som Polisen tidigare ensamt haft svårt att agera mot, till exempel illegala nattklubbar, så kallade svartklubbar.

Bristande kontroll eller bristfälliga system leder till möjligheter att bedriva verksamheter utan att följa gällande lagstiftning. När tillsynsmyndigheter inte utför sitt uppdrag är risken därför stor att oseriösa aktörer etablerar sig på marknaden. Då dessa inte följer gällande lagar, införskafter tillstånd eller på annat sätt ökar sin konkurrensförmåga är risken stor att de på sikt tränger undan seriösa aktörer. Genom att endast kontrollera seriösa aktörer riskerar därför tillsynsmyndigheter att på sikt bli en del av problemet. Det blir även svårare för andra myndigheter, såsom Polisen, att med sin lagstiftning försöka hantera problem som uppkommer genom bristande kontroll av annan lagstiftning.

I rapporten "Befolkningsrörelser, försörjningsvillkor och bostadssegregation" från 2012 anges att nästan en halv miljon människor bodde i Malmö under perioden 1990 till 2008 och att endast 39 procent av 2008 års befolkning hade bott i staden sedan 1990. Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö nämner även i sin rapport "Malmös väg mot en hållbar framtid" att cirka 12 000 personer lever vid sidan av etablerade och erkända levnadssätt. Det visar på att befolkningssammansättningen kontinuerligt förändras och nya personer flyttar in och en del lever i det kommissionen benämner som det "dolda Malmö". Myndigheterna måste därför hela tiden vara beredda att utvärdera och förändra sina prioriteringar och arbetsmetoder. I det ingår att hela tiden arbeta med uppsökande kontroller. Att bara sitta på kontoret och vänta på att förändrade beteenden och att nya verksamheter kontaktar myndigheten riskerar att leda till att de missas och får fortsätta utan kontroll. Om ett fenomen tillåts växa blir det på sikt svårare att komma till rätta med eventuella lagöverträdelse. Norra Grängesbergsgatan är ett exempel på hur det kan gå när myndigheter inte samordnar insatser och prioriterar ner komplexa frågeställningar. Miljöförvaltningens inventering av Norra Grängesbergsgatans verksamheter har visat på detta.

2. Bakgrund och syfte

2.1. Allmänt

Syftet med satsningen är att fortsatt genomföra fokuserad myndighetstillsyn, och därmed motverka den illegala ekonomin i staden. Miljöförvaltningen har sedan starten ansvaret för att samordna det fokuserade tillsynsarbetet. De olovliga och olagliga verksamheterna är ofta miljö- och hälsofarliga och motverkar hållbarhetsmålen, leder till osund konkurrens och bidrar till en upplevd otrygghet för Malmöborna.

Kommunstyrelsen anslog den 7 februari 2018 7,5 mkr ur kommunstyrelsens budget för projekt- och utredningar 2018 till miljönämnden för fokuserat tillsynsarbete inom projektet Tryggare Malmö. Anslaget till stadsbyggnadskontoret och Räddningstjänsten Syd var 1,7 mkr per myndighet. Satsningen är en fortsättning på insatserna som började hösten 2017. Anslagen möjliggör fortsatt arbete med att motverka den illegala ekonomin i staden.

2.2. Metod

Arbetet med fokuserad tillsyn har under 2018 följande mål:

- Fokusera på verksamheter och branscher som normalt sätt inte kan finansieras av tillsynsavgifter och som har en koppling till otrygghet och osund konkurrens.
- Kontinuerligt utveckla metoder för att på ett effektivt sätt motverka oseriösa och olagliga verksamheter.
- Bedriva tillsyn genom kvalitativa och fördjupade utredningar.
- Samverka och koordinera insatser från olika myndigheter.
- Etablera stabila kanaler för samverkan och informationsöverföring mellan myndigheter.
- Föra över verksamheter och branscher som följer lagstiftningen till ordinarie linjeverksamhet.

3. Fokusområden

Den gemensamma myndighetstillsynen har sedan projektstart kontrollerat och undersökt en mängd olika verksamheter och företeelser. I det här kapitlet beskrivs de största arbetsområdena.

3.1. Massagesalonger

Ett fokuserat tillsynsområde har varit massagesalonger. Vid inventering har ett 100-tal verksamheter hittats i Malmö. Dessa återfinns i hela staden men är framförallt koncentrerade till de centrala delarna. Av de inventerade salongerna har ett 40-tal besökts. Det är stor skillnad mellan seriösa salonger och mindre seriösa. Inspektionerna görs oanmälda av miljöförvaltningen, Arbetsmiljöverket och Skatteverket. Lokalerna är ofta låsta och kameraövervakade, vilket resulterat i att inspektörerna måste vara civilklädda för att bli insläppta. Enligt lag ska massagesalonger föra en liggare över alla personer som är verksamma, oavsett om de är anställda, praktikanter, släkt eller vänner. De kontroller som Skatteverket hittills genomfört inom denna bransch visar att många inte sköter sina personalliggare på ett korrekt sätt. Ett stort antal utredningar har därefter initierats. Skatteverkets kontroller ska bland annat bidra till att konkurrensen mellan företagen sker på lika villkor, både vad gäller den skattemässiga hanteringen av inkomsterna och det som gäller redovisning och utbetalning av löner till verksam personal. Skatteverket ser därför ett stort behov av att fortsätta kontrollera de företag, bland annat inom denna bransch, som ska inneha och använda certifierade kassaregister samt de som ska föra personalliggare.

Miljöförvaltningen utför kontroller av hälsoskyddet. Det är inte sällan lokalerna är dåligt anpassade och ligger i kallare där man delat in lokalen i flera rum på ett icke fackmässigt sätt, utan korrekt utformad ventilation och med dåliga hygieniska förhållanden. I ett par verksamheter har miljöförvaltningen konstaterat att lokalerna förutom massagebehandlingar även används som olovliga boenden. Alkohol, förbjudna läkemedel och preventivmedel har förekommit vid tillsynsbesöken.

Arbetsmiljöverket kontrollerar hantering av kemikalier. I verksamheterna utförs rengöring av golv, toaletter och tvätthantering regelbundet. För dessa arbetsuppgifter används olika kemikalier som är märkta med farosymboler. Arbetsmiljöverket har ställt krav på att säkerhetsdatablad för aktuell produkt ska finnas tillgänglig i verksamheten samt aktuell skyddsutrustning utifrån information som framgår av säkerhetsdatablad. Det har även förekommit brister i lokaler avseende utrymningsvägar.

Samtliga myndigheter kan konstatera att det fortsatta tillsynsbehovet är stort. Då uppföljande besök ännu inte genomförts, kan inte effekterna av den gemensamma tillsynen utvärderas än.

Det har på många sätt varit en utmaning att handlägga ärenden för denna verksamhet. Vid besöken är det många gånger oklara ägarförhållanden med ägarskiftet på gång, och det är inte sällan att personalen uppger att de inte arbetar på salongen utan bara hälsar på en vän eller dylikt. Framöver finns det ett stort behov av att besöka samtliga verksamheter samt göra uppföljande besök för att se så att man utfört de ändringar som krävs enligt lag, inte minst ur ett rättviseperspektiv för de seriösa verksamheterna.

Priser

	<u>1/2 timme</u>			<u>1 timme</u>		
Thaimassage	SEK 300.-	EUR 30.-	DKK 240.-		SEK 500.-	EUR 50.- DKK 360.-
Thai Tantra	SEK 300.-	EUR 30.-	DKK 240.-		SEK 500.-	EUR 50.- DKK 360.-
Aromamassage	SEK 300.-	EUR 30.-	DKK 240.-		SEK 500.-	EUR 50.- DKK 360.-
Wat Po (olja frit).....	SEK 400.-	EUR 40.-	DKK 300.-		SEK 600.-	EUR 60.- DKK 450.-
<u>Vill du have Massören naken i ovanstående är priset SEK 300.- EUR 30.- DKK 240.- extra</u>						
	<u>1/2 timme</u>			<u>1 timme</u>		
Body Tantra	SEK 500.-	EUR 50.-	DKK 360.-		SEK 800.-	EUR 80.- DKK 575.-
Body Tantra Soap.....	SEK 600.-	EUR 60.-	DKK 450.-		SEK 900.-	EUR 90.- DKK 650.-

Man får inte röre massösen utan tillstånd
Do not touch the masseur without permission

Behandlingsmeny på massagesalong

3.2. Rökning

Ett område som den fokuserade tillsynen arbetat med är tobak och rökning. Det har i Malmö funnits ett flertal vattenpipscaféer som tillhandahållit rök-sessioner. Det är inte tillåtet att röka inomhus i lokaler som allmänheten har tillträde till. Det är känt och allmänt accepterat när det gäller restauranger. Det är möjligt att bygga ett rökrum i sin verksamhet, men det finns då ett antal begränsningar. Rökrummet får inte vara en egen avdelning, inte vara större än en fjärdedel av serveringsytan, det ska ha en separat ventilation, och det får inte ske någon förtäring eller underhållning i rökrummet. Alla besökta restauranger som tillåter rökning inomhus har haft rökrum. Däremot finns det en stor mängd föreningar som tillåter rökning. Inga av dessa har haft rökrum.

Den allmänna uppfattningen när det gäller föreningar har varit att gällande lagstiftning inte behövt följas. Flera verksamhetsutövare har argumenterat till exempel att vattenpipsrökning är en social aktivitet och därför borde vara tillåten. Tobakslagen gör ingen skillnad på hur tobaken konsumeras. Miljöförvaltningen har därför fattat ett flertal beslut om rökförbud. Vitet för att bryta mot förbudet har legat mellan 30 000 kr och 50 000 kr per överträdelse. Dessa förbud har överklagats i stor omfattning. I samtliga domar från överinstanserna anges att organisationsformen inte är av vikt när det gäller rökning inomhus. En förening kan alltså anses vara en offentlig lokal, och då är det inte tillåtet att röka inomhus. Det gäller även vattenpipscaféerna, som i de allra flesta fall organiserat sig just som föreningar.

Flera av verksamheterna som tillhandahåller vattenpipor har förnekat att de överhuvudtaget säljer rök-sessionen, men blir mycket upprörda när de blir informerade om att rökning inomhus inte är tillåtet. De anger även att de inte har möjlighet att driva vidare sin förening om de inte kan tillhandahålla rök-sessioner. Några har även påpekat att de inte kommer att ha råd att bygga rökrum om rökförbudet börjar gälla innan rummet är färdigt. Att de inte säljer rök-sessioner motbevisas enkelt genom att de ofta har menyer där de anger vilka tobaksblandningar de har och vad en session kostar.

Förutom att det inte är tillåtet att röka i offentliga miljöer utgör oskattad tobak ett stort problem. I rapporten "Bakom rökriddan" går det att läsa: "Allt från mindre distributörer och handlare som är mer eller mindre medvetna om deras inblandning i organiserad brottslighet, till storskaliga verksamheter som bedriver sofistikerad ekonomisk brottslighet på bekostnad av befolkningens hälsa, är delar av ett stort kriminellt nätverk för ekonomisk vinning". För rökto bak är skattesatsen sedan den 1 januari 2018 1 884 kronor per kilo. Det finns alltså mycket att vinna på att undvika tobaksskatten. Enligt uppgifter till inspektörerna är det 35 gram tobak per röksession. Då skulle punktskatten vara cirka 66 kronor. En röksession säljs på många ställen för 80 kronor. En av de kontrollerade verksamheterna skrev i ett yttrande "efter att ha diskuterat fram och tillbaka gick Skatteverket med på att [verksamheten] skulle betala skatt". Antingen har verksamheterna inte undersökt vilka lagar och regler som gäller för deras verksamhet, eller så har de valt att ignorera lagstiftningen.

Att följa de lagar som reglerar ens verksamhet är viktigt och att bryta mot dessa kan ge konsekvenser i ett senare skede. Ett vattenpipscafé valde efter den gemensamma myndighetskontrollen att lägga ner sin verksamhet. Ägarna startade en restaurang istället, men en konsekvens av att de inte följt lagstiftningen innan blev att de inte kunde få alkoholtillstånd i sin nya verksamhet.

För att undvika förbud enligt tobakslagen har det hänt att verksamheterna anger att de inte röker tobak i vattenpiporna utan nikotinfri rökmassa. Tobakslagen reglerar bara tobaksprodukter, men rökning i sig är hälsofarligt, oavsett vad som röks. Miljöbalkens hälsoskyddsparagrafer har då använts för att fatta parallella förbud mot rökning inomhus av andra produkter än tobak. Även rökning av nikotinfri rökmassa och liknande innebär inandning av giftiga ämnen, och därför en olägenhet för människors hälsa enligt 9 kap 3 § miljöbalken tobak vilket Folkhälsomyndigheten ger medhåll till i sina yttrande. Samtliga överinstanser har accepterat detta tillvägagångssätt.

Genom att agera tillsammans har de olika myndigheternas beslut och sanktioner förstärkt varandra. Det beror på att olika myndigheter riktar sig mot olika aktörer. Miljöförvaltningen och Skatteverket riktar sig primärt mot verksamhetsutövaren, medan stadsbyggnadskontoret och räddningstjänsten riktar sina krav mot fastighetsägaren. På så sätt bli fastighetsägaren inkluderad i processen. Ofta anger de att de inte känner till vilken typ av verksamhet som bedrivs i lokalerna de hyr ut. När de får reda på det, kan de också agera och bli noggrannare i framtiden om vilka typer av verksamheter de hyr ut till.

Redan innan det nuvarande projektet har Malmö under många år haft en tobakskommission bestående av deltagare från Malmö stad, Polisen och Skatteverket. Under denna tid har förekomsten av "smuggelcigaretter" i Malmö minskats från rekordhöga nivåer, till bland de lägsta i landet. Även mängden icke beskattad rökto bak i plastlådor på 300-500 gram har minskat i Malmö. Detta resultat har endast kunnat uppnås genom ett aktivt tillsyns- och kontrollarbete där myndigheter och förvaltningar i samverkan besökt de butiker som säljer tobaksvaror. För år 2018 har dock mängden smuggelcigaretter i Malmö ökat igen, vilket kan vara ett resultat av minskad myndighetsgemensam tillsyn inom tobakskommissionens arbete under året. Det är därför av största vikt att kontrollerna inte minskar ytterligare, utan helst kan öka i omfattning under kommande år, annars riskeras åter en situation där försäljningen av smuggelcigaretter tar fart. Det ökar i sin tur risken för att de svarta inkomsterna ökar eftersom erfarenheten pekar på att varor som köps in svart, inte heller registreras i kassaregistren. Det strider naturligtvis mot flera lagar samt är oacceptabelt ur allmänt rättsmedvetande.

Vattenpipstobak

3.3. Torghandel

Myndigheterna har under året varit mer drivande i frågor som rör livsmedelsverksamheterna på torgen i Malmö, främst Möllevångstorget. Under de senaste åren har flera myndigheter uppmärksammat och fått in klagomål från allmänheten som rör olägenheter kopplade till torghandeln. Det gäller både avfallshantering och lukt samt det bristande underhållet av många av lastbilarna som används av torghandlarna. På grund av att riskerna med smittspridning vid försäljning av frukt och grönsaker är små,

får varje verksamhet en väldigt begränsad kontrolltid från miljöförvaltningen och det blir då svårt att komma tillrätta med problemen. Trots detta är det verksamheter som bidrar till en mycket försämrad miljö i staden ifall de missköts. Skatteverkets synpunkter är att det återkommande förekommer problem med både kassaregister och oregistrerad försäljning, eller regelmässigt inte erbjuds kvitton till kunderna - vilket direkt bidrar till den svarta ekonomin i staden. I dessa fall har Skatteverket påfört kontrollavgifter samt även i vissa fall påbörjat djupare utredningar.

Miljöförvaltningen tog initiativet till att ordna ett gemensamt tillsynsbesök med Arbetsmiljöverket, Skatteverket och Polisen på Möllevångstorget. Anledningen var återkommande problem med försäljarnas lastbilar som parkeras i närheten av torget. Flera av dessa lastbilar har varit i mycket dåligt skick och gett ifrån sig en dålig lukt och därför inte varit lämpliga för transport av livsmedel. Flera av lastbilarna har dessutom haft körförbud. Det har också varit svårt att koppla fordonen till en specifik verksamhet för att kunna ställa tydliga krav.

Med detta som bakgrund, riktades därför tillsynen mot dessa fordon och det genomfördes en större kontroll på morgonen i samband med att torghandeln började och lastbilarna var på torget för att fylla på med varor. Arbetsmiljöverket deltog för att kontrollera att bakgavellyftarna var besiktigade och säkra att arbeta med. Kontrollerna som kunde genomföras hade ett gott resultat från alla deltagande myndigheter. Vad som blev tydligt var dock att flera av personerna som arbetade på torget övergav sina arbetsplatser i samband med att Polisen syntes. Det var därför svårt att genomföra vissa kontroller, då det inte fanns ansvariga att vända sig till. Enligt uppgift från torgvakten var detta också något som märktes även efter att tillsynen avslutats, då vissa verksamheter inte kom överhuvudtaget. Det är ett tydligt tecken på att det finns problem som det behöver arbetas vidare med. Tecknet var tydligt när torghandels personer hellre överger sina varor, eller helt avstår från att arbeta under en hel dag, för att slippa myndighetskontroll.

Möllevångstorget

3.4. Olovliga boenden

Malmö är den första och enda kommun som systematiskt utför uppsökande tillsyn av olovliga boenden. Detta tillsynsarbete hade aldrig kunnat utföras utan de förstärkta resurser som tillkommit i trygghetsinsatsningen.

Olovliga boenden återfinns i industrilokaler, massagesalonger, bilverkstäder, butikslokaler, i källare till flerbostadshus och villor. Det är i de olovliga boendena som de mest akuta olägenheterna för människors hälsa, och de allvarliga risker för brand hittas. Lokalerna saknar ofta tillräckliga utrymningsvägar, brandlarm och har låg takhöjd. Det är inte sällan som det saknas tillräckligt dagsljus och anordning för ventilation. Det finns ofta även fukt- och mögelskador och bristande möjligheter för matlagning eller möjligheter att upprätta god personlig hygien.

De olovliga boendena ger stora oskattade intäkter för de som förmedlar dem - och är på så sätt en del av den dolda ekonomin i Malmö. Inspektörerna har hört hyresnivåer på exempelvis 6 500 kronor i månaden för ett inrett garage och 5 000 kronor i månaden för ett pannrum.

Tillsynen av de olovliga boendena utförs av stadsbyggnadskontoret, räddningstjänsten och miljöförvaltningen där samtliga myndigheter fattar beslut med vite för att uthyrningen ska upphöra. Lagstiftningen för denna typ av företeelser medger inga straffbestämmelser eller sanktioner. Därför riskerar fastighetsägaren ingenting om de upphör med uthyrningen efter att beslut fattats. Detta innebär att denna typ av uthyrning kan vara attraktiv med tanke på genererade inkomster och avsaknad av ekonomiska sanktioner. Sedan projektstart har ett 100-tal misstänkta olovliga boenden identifierats, varav ett 30-tal dömts ut. De olovliga boendena upptäcks dels efter tips från allmänheten, andra myndigheter eller uppsökande inspektioner där hela industrifastigheter inventeras. Användningsförbuden förefaller följas, och hittills har inga överträdelser noterats vid uppföljning. Det gör att färre personer riskerar att komma till skada på grund av brister i sitt boende.

Olovligt boende i källare

Under projektets gång upptäckte myndigheterna bland annat ett mönster där ett företag inriktat sig på att bygga om enfamiljsvillor till flerbostadshus. Företaget hyr villorna av fastighetsägaren, bygger om dem till flerbostadshus och hyr sedan ut rummen i villorna, till bland annat socialtjänsten. Ombyggnationerna har i vissa fall skett utan fastighetsägarens vetskap, och i samtliga fall utan myndigheternas vetskap. Detta innebär stora risker för de boende då husens brandskydd inte anpassats efter den typen av boenden. I vissa av villorna har även källarboenden utan tillräckliga utrymningsvägar upptäckts. Med tanke på branden som bröt ut i en industrilokal i Kristianstad hösten 2018, där olovliga boenden hittades, är det av största vikt att arbetet för att förhindra den här typen av boenden fortsätter. Även i Malmö har olovliga boenden upptäckts i industrifastighet i samband med brand.

3.5. Norra Grängesbergsgatan

Norra Grängesbergsgatan har under lång tid varit både en kreativ del av Malmö och ett område med många olika problem. Området kan sägas vara i en förändringsprocess där småskalig industri, grossister och lager ersätts av andra typer av verksamheter. Det är naturligt att städer förändras och att karaktären på olika områden förändras över tid. Norra Grängesbergsgatan är bara ett av flera sådana områden i Malmö. Vad som är viktigt vid en sådan förändring, är att de nya verksamheterna drivs i linje med vad som är tillåtet enligt detaljplanen, och att ändrad användning och ombyggnation har införskaffat bygglov. När miljöförvaltningen genomfört en inventering av Norra Grängesbergsgatan har det blivit tydligt att efterlevnad av detaljplan och bygglov är en av de stora frågorna i området. Många av de verksamheter som idag bidrar till en osäker miljö får egentligen inte vara där. Det kan röra sig om illegala nattklubbar, olovliga boenden eller spelklubbar.

Eftersom Malmö är en gammal industristad finns det många lokaler som är tänkta för industri, men som numera används till annat. I många fall saknas bygglov för de verksamheter som hyr in sig i industrifastigheter. En stor del av projektet har inneburit att inventera dessa lokaler för att se vilka verksamheter som finns, och om lokalerna är anpassade för ändamålet. I en del fall har tillsynsmyndigheterna inom projektet påträffat stora samlingslokaler som hyser hundratals människor eller restaurangverksamheter som inte är anmälda i enlighet med livsmedelslagstiftningen. I en del fall hyr fastighetsägaren ut till en typ av verksamhet, som i sin tur använder den till annat än vad kontraktet medger. Det är inte alltid fastighetsägaren har den kontroll som är önskvärd.

I området kring Norra Grängesbergsgatan finns även en stor del legala verksamheter, men många av dem får egentligen inte vara där. Det är bland annat butiker som riktar sig direkt till kund, vilket inte är tillåtet enligt detaljplanen. Det finns flera detaljhandlare i området, allt från livsmedel till möbler. En av anledningarna till att det är olämpligt med denna typ av verksamheter är att det på området finns stora industrier, bland annat en så kallad Seveso-anläggning. För att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor för människor och miljö, har EU antagit det så kallade Sevesodirektivet. I Sverige är direktivet infört genom Sevesolagstiftningen. De verksamheter som omfattas av reglerna är sådana som hanterar farliga ämnen i större mängder vid ett och samma tillfälle. Vid Norra Grängesbergsgatan finns en sådan anläggning. Det finns även andra verksamheter som hanterar större mängder kemikalier. Sannolikheten att det sker ett större kemikalieutsläpp kan anses liten, men konsekvenserna av en eventuell olycka blir större om det rör sig fler människor i området. Stora samlingslokaler, butiker och nattklubbar bidrar till att många vistas i området.

Det är inte bara på grund av risken för kemikalieolyckor som det är viktigt att följa detaljplanen och söka bygglov för verksamheterna, i en bygglovsprocess kontrolleras bland annat brandskyddet och nödutgångar. Sådana brister finns i flera fastigheter.

Vid besök i en större samlingslokal noterades att utrymningsvägarna var låsta. Det fanns alltså bara en väg ut ur lokalen. Vid utgången hade föreningen flera kolgrillar igång, och i direkt anslutning till grillarna förvarades upp emot 1 000 liter gasol. Gasolen användes för att laga mat i en verkstadslokal. Livsmedelsverksamheten var inte anmäld till miljöförvaltningen. Det var inte heller ansökt om något bygglov för att ändra verkstadens användning till livsmedelsanläggning. Att det finns möteslokaler är positivt för en stad, men mötesdeltagarna ska inte behöva riskera sin hälsa och sina liv för att delta i aktiviteter. I det här fallet var den mest akuta faran de 1 000 liter gasol som förvarades intill öppen eld. Räddningstjänsten förbjöd användningen på plats.

I en annan större industrifastighet gjorde stadsbyggnadskontoret, räddningstjänsten och miljöförvaltningen en genomgång för att kontrollera vilka verksamheter som hyr in sig. Där upptäcktes tre olovliga boenden, två illegala nattklubbar samt tre samlingslokaler. Det fanns endast bygglov för kontor, omklädningsrum och förvaring. Brandskyddet i fastigheten var så bristfälligt att räddningstjänst fattade beslut om totalförbud för fastigheten i sin helhet. De olovliga boendena förbjöds av samtliga tillsynsmyndigheter. De illegala klubbarna utrymdes slutligen av fastighetsägaren.

Den gemensamma tillsynen har fortsatt för att se över större fastigheter där det utan tillstånd skett större ändringar av användning och ombyggnation, vilket riskerar att leda till brister bland annat i brandskydd. Vid dessa kontroller har en mängd olika verksamheter upptäckts i tidigare industrier såsom bröllopslokaler, föreningslokaler och affärer. Detta är något som stadsbyggnadskontorets tillsynsresurser inte tidigare räckt till att prioritera. I och med projektet har några äldre, pågående utredningar, som tidigare varit vilande, kunnat prioriteras. Den fastighetsövergripande tillsynen kommer att leda till att de som hittills fått konkurrensfördelar, genom att hyra ut eller driva verksamhet i lokaler som inte har tillstånd för användningen, antingen får stänga eller skaffa tillstånd i efterhand. Tillstånd i efterhand medför att krav kommer kunna ställas på lokalernas säkerhet.

Norra Grängesbergsgatan

Anledningen till att verksamheter drivs utan att följa flera olika lagstiftningar är bland annat bristande tillsyn från myndigheter. Att följa detaljplan och inneha bygglov för den verksamheten som bedrivs kan sägas vara grundläggande. Miljöförvaltningen kan till exempel inte neka att registrera en livsmedelsverksamhet, trots att den inte har bygglov, eller inte ens är tillåten enligt detaljplanen. Om kontrollen av bygglov hade gjorts, hade miljöförvaltningen inte i efterhand behövt agera. Detsamma gäller föreningslokaler, rökcaféer, boende med flera.

3.6. Oregistrerade livsmedelsanläggningar

En grundförutsättning för att livsmedelskontrollen i Sverige ska fungera är att alla verksamheter är registrerade så att de kan bli kontrollerade. På det sättet hålls en hög skyddsnivå för konsumenterna. Det är alltid företagets skyldighet att informera oss om vilka livsmedelsverksamheter de bedriver och beskriva vilken typ av hantering som omfattas. Eftersom livsmedelskontrollen finansieras av avgifter som är kopplade till respektive anläggning, finns litet - eller inget utrymme alls - att lägga tid på att hitta de verksamheter som inte självmant registrerat sig. Detta skapar en ojämn konkurrens mot de företag som är registrerade och uppfyller de krav som finns i lagstiftningen.

Oregistrerad livsmedelsförsäljning

Nedan beskrivs hur tidskrävande ett enkelt registreringsärende kan bli:

Vid en ordinarie livsmedelskontroll upptäckte inspektören att restaurangen hade bytt ägare utan att anmäla det till miljöförvaltningen. Restaurangen kunde då direkt registreras och kontrolleras så att villkoren för en säker livsmedelshantering kunde uppfyllas. Vid inspektionen framkom att samma företagare även hade en ytterligare lokal där de hanterade livsmedel som behövde registreras. Ägaren informerades om vilka krav som gäller, och fick även blanketter för att anmäla sin andra verksamhet så att han kunde registrera den.

Eftersom miljöförvaltningen inte visste var verksamheten fanns, och inte hade resurser att leta eller driva ärendet vidare, tog det över ett år innan en anmälan skickades in från verksamheten. Under tiden hade ägaren använt sig av olika anledningar till att inte registrera verksamheten eller berätta var den fanns, bland annat att den hade upphört eller höll på att avvecklas. När miljöförvaltningen sedan utförde en kontroll på adressen kunde det direkt konstateras att den hade flyttat. Ägaren kontaktades återigen och miljöförvaltningen blev informerade om att verksamheten hade flyttat. Ägaren ville inte uppge vart.

Ett par månader senare fann miljöförvaltningens inspektörer var verksamheten bedrevs, och kunde genomföra en kontroll. Anledningen till att verksamheten hittades, var de extra resurser som tillförts inom projektet för att aktivt leta efter oregistrerade livsmedelsverksamheter. Inspektörerna fann då allvarliga hygieniska brister och förbjöd direkt verksamheten att hantera livsmedel. Ägaren registrerade då verksamheten och miljöförvaltningen kunde se till att bristerna åtgärdades. På grund av att ägaren bedrivit livsmedelsverksamhet på flera olika adresser och undvikit kontroll genom att vägra registrera sig, har även en polisanmälan gjorts.

3.7. Livsmedelsfusk

Tillsynen på organiserat fusk i godisbranschen har haft som syfte att skapa en helhetsbild och få en uppfattning om omfattningen på problemet. Flera oseriösa aktörer är delaktiga i handelskedjan och det sker en invecklad handel mellan olika grossister och butiker i Malmö och Danmark. En avgörande anledning till att oseriösa aktörer dras till godisbranschen är att den danska sockeravgiften gör att priserna är betydligt högre i Danmark än i Sverige. Malmö blir, på grund av förbindelsen till Danmark, extra intressant för fuskarna och staden benämns i branschen som en bordershop-stad för godis.

Problemen inom området är till exempel att stora mängder godis och läsk som säljs utan att registreras, gör det omöjligt att spåra dessa livsmedel. Möjligheten att spåra livsmedel är en viktig del av livsmedelskontrollen för att kunna identifiera partier av osäkra livsmedel och få bort dem från marknaden. Det rör sig ofta om godis med kraftigt passerat bäst-före datum som sedan säljs i lösvikt. Vid ett flertal tillfällen har stora mängder ompackat, och förmodligen gammalt, godis i lösviktslådor avslöjats. De förses med egentillverkade falska etiketter från kända varumärken, med nya datum. Denna marknad och den övriga svarta marknaden med godis omfattar stora belopp och säljs oftast till Danmark.

Nedan beskrivs hur en av de mer omfattande fuskutredningarna som utförts gick till:

Under sommaren 2018 utredde miljöförvaltningen tillsammans med danska livsmedelstillsynens Rejsehold ett omfattande fusk med godis på en större grossistverksamhet i Malmö. Ärendet började som en del av den ordinarie tillsynen där fokus låg på spårbarhet för att upptäcka misstänkt fusk med fakturor. Vid kontrollen fann inspektörerna cirka fem ton godis i genomskinliga plastlådor med passerat bäst-före datum som verksamheten uppgav att de skulle kassera. Vissa etiketter saknade obligatoriska märkningsuppgifter för förpackade livsmedel, trots att det var stora producenters varor och kända varumärken. Ett antal lådor saknade helt märkning. Genom dessa iakttagelser uppstod misstankar om att godiset var ompaketerat och hade förfalskade etiketter. På grund av misstankarna grävdes det djupare i grossistens övriga sortiment och ett stort antal produkter kontrollerades och fotograferades. Bilder på de misstänkta produkterna skickades till producenterna för att få ett utlåtande från dem om etiketter och förpackningar. Fakturor från grossisten för de produkter som såg misstänkta ut begärdes in då de skulle styrka varifrån de köpts. Fakturorna ledde till danska oregistrerade målvaktsföretag, ofta med endast en postbox som adress. Det fanns inte heller någon verksamhet på de adresser som uppgavs på fakturorna.

Parallellt med utredningen av fakturor kom bekräftelse från producenterna att ett stort antal produkter var rena förfalskningar. Det fanns felaktigheter angående typ av förpackning, etiketter och ingrediensförteckningar. Förbud fattades mot alla produkter som var bekräftat falska, samt för de

produkter som var packade i samma typ av lådor som förfalskningarna. Totalt fanns cirka tre ton godis med förfalskade etiketter hos grossisten. Under utredningen upptäcktes även att godis hos en närliggande grossist var förfalskningar. I det fallet beslutades det om destruktion av 30 ton godis på grund av långt passerade hållbarhetsdatum och avsaknad av spårbarhet. Av dessa 30 ton uppskattades 15 ton vara förfalskade produkter. Eftersom det inom loppet av ett par veckor påträffades cirka 18 ton förfalskat godis på samma adress, gick det bara att spekulera i hur omfattande detta fusk är.

Fusk med godis som beskrivs i det här fallet är ingen isolerad händelse. I takt med ökad kompetens och fördjupat samarbete med andra myndigheter, främst danska Rejseholdet, har flera fall av systematiskt fusk i godisbranschen kunnat påvisas. Det har också konstaterats förfalskade fakturor som använts för att försöka fortsätta driva en svart handel. Flera oregistrerade lager som möjliggjort denna typ av fusk har upptäckts. Enligt uppgift från danska myndigheter omsätter fusk i Danmark årligen stora summor och leder årligen till cirka 500 miljoner danska kronor i uteblivna skatteintäkter. En stor del av detta är troligen från verksamheter i Malmö.

Ommärkning av datum på läskburkar

3.8. **Illegala nattklubbar**

Ett tydligt kvitto på hur framgångsrikt projektet varit, är att Polisen vid möte under hösten 2018 berättade att de inte längre kände till några fastigheter som återkommande används som illegala nattklubbar, så kallade svartklubbar. Innan satsningen startade kände Polisen till ett tiotal lokaler som återkommande användes för större sammankomster. En effekt av att de försvunnit är att Polisen inte behöver avdela resurser för att hantera dem. Det rör inte bara brott mot ordningslagen, utan generellt har mängden anmälningar på dessa adresser minskat kraftigt. Exempel på sådana anmälningar är personer som fått sin jacka stulen efter att de i god tro trott att det var en legal klubb de besökt och hängt in jackan i garderoben.

I en äldre industrifastighet fanns en större samt två mindre klubbar. Den stora klubben hade varit igång i minst tio år. Fastighetsägaren förnekade att hen kände till att utrymmena användes till något annat än lager. Krav från räddningstjänsten och stadsbyggnadskontor gällande brister i brandskydd samt frånvaro

av bygglov gjorde dem uppmärksamma på att lokalerna inte användes i enlighet med kontraktet. Fastighetsägaren agerade, och idag finns inte verksamheten i lokalerna.

Skatteverkets medverkan vid kontroller på dessa ställen har varit mycket viktig. Eftersom det sällan eller aldrig funnits någon ambition att redovisa de inkomster som genereras blir det påtagligt obekvämt för arrangörerna att behöva berätta om verksamheten för myndigheter. Det har framkommit att vissa illegala klubbar bedrivit omfattande verksamhet, med artister som lockat hundratals besökare, entréavgifter på flera hundra kronor per gäst, försäljning av mat och drycker med mera. De illegala verksamheterna har även bidragit till att snedvrیدا konkurrensen bland de aktörer som erbjuder motsvarande utbud, men som är registrerade och redovisar sina skatter och avgifter. Att flertalet av de illegala klubbarna nu stängts är en mycket stor framgång för alla samverkande aktörer, men förhoppningsvis framför allt för de boende i Malmö genom ökad trygghet.

Olovlig nattklubb

3.9. Läkemedel och tobak

Miljöförvaltningen har genomfört gemensamma inspektioner på dagligvaruhandel tillsammans med Polisen, Skatteverket, Tullverket samt tillståndsenheten, Malmö stad. Fokus har varit på försäljning av tobak och läkemedel. Inom Malmö stad är det tillståndsenheten som har tillsyn på försäljningen av tobak och miljöförvaltningen har tillsyn på försäljning av läkemedel. Eftersom dessa två produktkategorier ofta säljs tillsammans är det viktigt med ett fungerande samarbete mellan miljöförvaltningen och tillståndsenheten, vilket detta projekt har hjälpt till med. Ofta är det tips från allmänheten eller från någon av myndigheterna som gör att en viss butik besöks.

Försäljning av receptfria läkemedel är i Sverige anmälningspliktigt till Läkemedelsverket och tillsyn av dessa ingår i miljöförvaltningens ordinarie arbete. Tillsyn på oanmälda försäljningsställen av läkemedel har tidigare inte bedrivits och har endast kunnat påbörjas genom detta fokuserade tillsynsarbete. Det är också på dessa oanmälda butiker, där helt olagliga läkemedel som inte ens får säljas på apotek, hittats. Genom tillsynen i butikerna har källan till de olagliga läkemedlen spårats. Miljöförvaltningen har på så sätt kunnat

gå högre upp i kedjan till grossisterna för att stoppa försäljningen till andra. Under denna tillsyn kontrolleras även att pantlagstiftning följs. Cirka 70 butiker har besökts.

Vid inspektionen av en butik på Lindängens centrum hittades dels smuggeltobak, insmugglade läkemedel från Asien som till exempel Viagra, olagliga läkemedel som Clear Eyes och del narkotika instoppat mellan kontantkort till mobiler. Vid inspektionen fanns inte ägaren på plats, men kom dit efter att Polisen ringt honom. Det visade sig att de haft problem med narkotikaförsäljare som tar sin in i butiken genom hot och gömmer sina varor inne i butiker för att de inte ska ha några droger på sig vid en eventuell kontroll av Polisen. Vid andra besök har olika typer av vapen hittats.

Olovlig tillverkning av e-cigarettvätska som upptäcktes inom den gemensamma tobakstillsynen

4. Resultat

4.1. Slutsats

Trygghetsarbete är en subjektiv fråga eftersom tryggheten baseras på människors upplevelse. Vad tillsynsmyndigheter kan arbeta med är att motverka faktorer som riskerar att bidra till en upplevd otrygghet. Den gemensamma myndighetskontrollen bidrar till att den upplevda tryggheten ökar genom att kontrollen motverkar verksamheter som bidrar till den illegala ekonomin. Den bidrar även på sikt genom att Polisen inte behöver lägga resurser på dessa verksamheter.

I en gränsstad som Malmö är det enklare att utnyttja den internationella handeln. Det gör att kraven på kontroll ökar. I projektet har otillåtna läkemedel, oskattad tobak, okontrollerade importerade livsmedel, export av sockerprodukter till Danmark med mera hittats. Malmös läge gör att dessa fenomen inte kommer att försvinna. Verksamheter som hanterar den här typen av produkter och tjänster dyker även upp vid olovliga boenden eller ohälsosamma lokaler. Många av verksamheterna har dessutom under lång tid tagit stora resurser från Polisen.

Många av de verksamheter som kontrollerats i projektet har Skatteverket haft synpunkter på. Bristande skattemoral leder till minskade skatteintäkter och snedvriden konkurrens. Vad som ytterligare förstärker den snedvridna konkurrensen är att många av dessa verksamheter även låter bli att följa en mängd andra lagar och förordningar. Så förutom att fuska med skatt får de många andra fördelar jämfört med de som väljer att vara laglydiga. Ordinarie tillsyn bedrivs på redan kända verksamheter, ofta sådana som anmält sig till myndigheterna.

En annan fördel med väl upparbetade samarbeten är att det blir lättare att agera vid kriser och andra ovanliga händelser eftersom kontaktytan mellan myndigheterna redan är etablerad. Ett sådant exempel är ett stort utredningsärende gällande förvaring av farliga kemikalier som handlagts under hösten i samarbete med polis, Myndigheten för säkerhet och beredskap, miljöförvaltningen, räddningstjänst samt SYSAV Kemi.

Satsningen på fokuserad tillsyn visar tydligt att en kommun har möjligheter att arbeta mot verksamheter som rör sig i gränslandet mellan den illegala och den legala ekonomin. I vanlig ordning behövs det resurser när något behöver förstärkas. I och med att tillsynen hos miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, tillståndsenheten och räddningstjänsten förstärktes har nu dessa instanser möjligheter att agera i Malmö. När kommunens egen tillsyn agerar frigörs i förlängningen resurser för bland annat Polisen.

Utmaningar som de olika myndigheterna identifierat i projektet är begränsningar i att dela information på grund av sekretesslagstiftningen. En annan begränsning är att det inte finns någon stödjande gemensam plattform som samtliga myndigheter har tillgång till, där till exempel beslut, skisser, ritningar, fotografier kan delas. Avsaknad av en gemensam plattform försvårar informationsspridning avsevärt och gör arbetet mer ineffektivt.

Samtliga myndigheter menar att den absolut största framgångsfaktorn är att projektet bedrivits av den personal som samtidigt varit operativt verksam ute på fältet. Upplägget för projektet har visat på ett mycket effektivt sätt att arbeta med kontroller i samverkan mellan olika myndigheter och förvaltningar. Erfarenheterna från tidigare insatser pekar ofta på att myndigheter och förvaltningar måste vara uthålliga i sina gemensamma kontrollinsatser för att uppnå varaktiga effekter, annars riskerar man en återgång till tidigare läge i de branscher, objekt eller riskområden som kontrollerats. Satsningen behöver få permanent finansiering och bli en del av myndigheternas ordinarie verksamhet. Samtliga myndigheter ser ett stort behov av att satsningen fortsätter.

Även om de olika myndigheterna inte kan lova att tryggheten ökar med denna insats, eftersom trygghet är en upplevd känsla, så är det stor sannolikhet att den bidrar till en mer säker, rättvis och hållbar stad som förhoppningsvis Malmöborna och företagen känner sig tryggare att leva och verka i. Konsekvenserna av att staden inte skulle agera med de verktyg som finns tillgängliga, blir även en ojämlig konkurrens mellan verksamheter och att andra myndigheter blir mer belastade.

4.2. Sammanfattning av resultat

Den fokuserade tillsynen har under året 2018:

- Följt upp tidigare meddelade förbud mot olovliga boenden och kontrollerat nya misstänkta olovliga boenden, arbetet har genomförts av miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret och räddningstjänsten
- Fortsatt inventera Norra Grängesbergsgatan av miljöförvaltningen stadsbyggnadskontoret och räddningstjänsten.
- Kontroll av torghandel och transporter har gjorts av Skatteverket, Arbetsmiljöverket, miljöförvaltningen och Polis.
- 97 massagesalonger har identifierats och cirka 40 har besökts av miljöförvaltningen, Skatteverket och Arbetsmiljöverket.
- En större myndighetsgemensam inventering av en industrifastighet i östra Malmö har genomförts av miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret och räddningstjänsten.
- Påbörjat arbetet med de större loppmarknaderna, arbetet har gjorts av miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, räddningstjänsten, tillståndsenheten, Skatteverket och Polisen.
- Kontroll av läkemedel, tobak och pant har gjorts i cirka 70 butiker av tillståndsenheten, Skatteverket, miljöförvaltningen och Tullverket.
- Fortsatt kartläggningen av oregistrerade livsmedelsverksamheter och upptäckt 60 samt kontrollerat 55 av dessa.
- Vid flera av livsmedelskontrollerna har allvarliga brister konstaterats och totalt har 33 sanktionsbeslut fattats om förbud mot utsläppande av livsmedel, vitesförelägganden och tillfälliga stängningar.
- Deltagit i gränshandelskontroll av livsmedelsfordon på Pepparholmen tillsammans med danska Rejseholdet, Polis och Skatteverket.
- Ett stort utredningsärende gällande förvaring av farliga kemikalier har handlagts och flertalet förbud har meddelats. Ärendet har drivits i samarbete med Polis, Myndigheten för säkerhet och beredskap, miljöförvaltningen, räddningstjänst samt SYSAV Kemi.

Löpande sedan projektstart 2017:

- Fördjupade spårbarhetskontroller har utförts i grossistledet och det har upptäckts fusk med förfälskning av förpackningar, ommärkning av datum och försäljning av gammalt godis. Kontrollerna har i flera av fallen genomförts i samverkan med danska livsmedelskontrollen. Sedan projektets start har ungefär 81 ton livsmedel, främst godis, stoppats från försäljning.
- Sedan projektstart har elva rökcaféer besökts av miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, räddningstjänsten, tillståndsenheten, Skatteverket och Polisen. Samtliga har belagts med rökförbud, och åtta har stängt, övriga följs kontinuerligt upp.
- Nio illegala klubbar har tillsammans med stadsbyggnadskontoret, räddningstjänsten, tillståndsenheten, Skatteverket och Polisen besökts sedan projektstart. Flertalet av dessa är nu stängda.
- Sju spelklubbar har sedan projektstart besökts tillsammans med stadsbyggnadskontoret, räddningstjänsten, tillståndsenheten, Skatteverket och Polisen. Tre har stängt efter myndighetsbeslut. Övriga följs upp kontinuerligt.

- Sedan projektstart har cirka 100 misstänkta olovliga boenden identifierats varav cirka 30 förlagts med förbud.

4.3. Referenser

Bakom rökridån – Samhällskonsekvenserna av den illegala tobaksmarknaden i Malmö, Erika R. Nykjaer och Cecilia Zarins, 2018

Befolkningsrörelser, försörjningsvillkor och bostadssegregation, Tapio Salonen, 2012 Tillsammans mot brott, Regeringens skrivelse 2016/17:126

Tillsammans mot brott, Regeringens skrivelse 2016/17:126

Malmös väg mot en hållbar framtid, Kommission för ett socialt hållbart Malmö